

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Anul universitar 2008/2009
Anul I, Semestrul II

I. Informații generale despre curs:

Titlul disciplinei: **ISTORIA BIZANȚULUI**

Codul: HIR1208

Numul de credite: 5

Locul de desfășurare: Sala Vasile Bogrea din Clădirea Centrală

Programarea în orar a activităților: miercurea între 18-20

II. Informații despre titularul de curs:

Avram Andea, profesor universitar doctor

Cluj-Napoca, str. Clinicilor Nr.24, tel.0727869033

Ore de audiență: miercuri între 12-14

III. Descrierea disciplinei:

Prelegerile de Istoria Bizanțului urmăresc să facă cunoscut studenților evoluția și destinul unei mari civilizații imperiale din istoria universală medievală. Pentru atingerea acestui scop sunt urmărite, rând pe rând, criza societății romane sclavagiste și nașterea, într-o frământată epocă de tranziție, a noilor valori ce vor caracteriza societatea și statul bizantin cu elementele sale de sinteză: tradiția etatică romană, creștinismul, moștnirea culturală greco-romană și anume elemente ale civilizațiilor orientale învecinate. Evoluția acestei originale sinteze într-o complexă procesualitate istorică, de la politica de restaurație iustiniană la apogeul dinastiei macedoneene și, ulterior, la decăderea treptată în epoca Comnenilor și a Paleologilor, cu întreg rolul jucat de Bizanț în mijlocirea spre lumea modernă a valorilor autentice ale Antichității clasice constituie practic firul roșu al întregii serii de prelegeri.

IV. Bibliografie obligatorie:

Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000.

Louis Bréhier, Le monde Byzantine, I-III, Paris, 1969-1970 (Vol.III tradus în limba română: Civilizația bizantină, București, 1994).

***Cambridge Medieval History. IV. The Byzantine Empire, I-II, Cambridge, 1966-1967.

Alain Ducellier, Bizantinii, București, 1997.

Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,

Paul Lemerle, Istoria Bizanțului, București, 1998.

Georges Ostrogorsky, Histoire de l'État byzantin, Paris, 1956.
Steven Runciman, Căderea Constantinopolului, 1453, București, 1971.

V. Materiale folosite în procesul educațional:

Hărți istorice din zestrea facultății,
Izvoare figurative din diverse albume etc.

VI. Planificarea activităților:

1 (săptămână): Definirea Bizanțului ca sinteză de istorie bizantină, de civilizație universală, prezentarea constituirii și a evoluției istoriografiei despre Bizanț și precizarea domeniului său geografic natural.

Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.3-14; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974., p.19-85; H. Ahrweiler, Byzance et la mer, Paris, 1966.

2 (săptămână): De la criza societății și a statului roman la succesul reformelor generatoare ale Bizanțului: domenii ale crizei, reformarea instituțiilor centrale, administrative-teritoriale, a armatei și fiscalității. Nașterea și caracteristicile autocrației imperiale.

Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.15-30; Alain Ducellier, Bizantinii, București, 1997, p.32-114; St. Runciman, The Byzantine Theocracy, Cincinnati, 1973; Gheorghe I, Brătianu, Studii bizantine de istorie economică și socială, Iași, 2003, p.98-117.

3(săptămână): Disputele hristologice din societatea romană și devenirea creștinismului religie oficială; succesul parțial al Imperiului în luptele cu barbarii (sec.IV-V),

Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.31-54; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974., p.61-73; A. H. M. Jones, Le decline du monde antique 284-610, Paris, 1970.

4(săptămână): Restaurarea iustiniană cu problemele ei, anume cu încercările de revitalizare a imperiului, cu eforturile conciliatoare ale împăratului în materie de politică ecleziastică, cu reușitele propriu-zise de restaurare, fie și parțială, a imperiului și, în cele din urmă, cu dificultățile urmașilor de a apăra opera înfăptuită de Iustinian.

Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.55-74; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974., p.158-200; Charles Diehl, Teodora, împărăteasa Bizanțului, București, 1972; Procopius de Caesarea, Istoria secretă, București, 1972.

5(săptămână): Cultura protobizantină cu prezentarea incertitudinilor și căutărilor noilor valori, cu ilustrarea acestora pe domenii de creație și cu încheierea artei.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.75-90; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.73-84, 114-131; *** Literatura Bizanțului. Studii, antologie, traduceri și prezentare de Nicolae-Șerban Tanașoca, București, 1971; Loius Bréhier, Civilizația bizantină, București, 1994; Charles Delvoye, Arta bizantină, I, București, 1976.

6(săptămână): Succesul renovării sau succesele dinastiei Heraclizilor, cu prezentarea luptei imperiului pentru supraviețuire la începutul sec. al VII-lea, a reformei temelor lui Heraclius și a urmașilor acestuia, urmată de o nouă politică religioasă și de una externă activă de recuperare a provinciilor imperiului.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.91-106; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.187-200; Teofilact Simocata, Istorie bizantină. Domnia împăratului Mauricius (582-602), București, 1985; Mauricius, Arta militară, București, 1970.

7(săptămână): Criza iconoclastă cu continuarea politicii de renovare, cu prezentarea disputelor iconoclaste și dimensiunile politicii externe.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.107-124; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.205-254; André Grabar, Iconoclasmul bizantin, București, 1991.

8(săptămână): Apogeul dinastiei Macenoniene sau epoca de maximă înflorire a Bizanțului cu prezentarea efortului codificator al primilor împărați, al reformelor sociale și fiscale, nelipsind problematica mării schisme (1054) și expansiunea teritorială maximă a imperiului.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.125-154; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.266-339; F. Dvornik, Byzance et la Primauté romaine, Paris, 1964; F. Dvornik, Photian and Byzantine Ecclesiastical Studies, Londra, 1974; Mihail Psellos, Cronografia: un veac de istorie bizantină (976-1077), Iași, 1998.

9(săptămâna): Regimul nobilimii militare sau epoca dinastiei Comnenilor, cu prezentarea realizării noului echilibru social și apariția feudalității bizantine, despre nobilimea militară la putere și despre caracterul vremelnic al restaurării teritoriale a imperiului.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.155-170; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.347-386; Andrew B. Urbansky, Byzantium and the Danube Frontier. A Study of the Relations between Byzantium, Hungary and the Balkans during the Period of the Comneni, New York, 1968; Ana Comnena, Alexiada, I-II, București, 1977.

10(săptămâna): Latini și greci sau cruciada secularizată (a IV-a) și soarta Bizanțului, cu căderea acestuia sub cruciați și înființarea statelor latine, totul întregit de apariția imperiului restaurator al Lascarizilor și Paleologilor.

Avram Andea, Sintează de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.171-184; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.446-476; Ch. M. Brand, Byzantium Confronts the West, Cambridge (Mass.), 1986.

11(săptămâna): Declinul și prăbușirea Bizanțului sau epoca dinastiei Paleologilor cu noua criză a statului și restrângerile sale teritoriale, cu reușita scăpării, prin diplomație, de amenințarea latină și cea sârbească, pentru ca în final să fie prezentată prăbușirea definitivă a Bizanțului sub loviturile turcilor otomani (1453).

Avram Andea, Sinteză de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.185-208; Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974,, p.550-599; Steven Runciman, Căderea Constantinopolului, 1453, București, 1971; Ducas, Istoria turco-bizantină (1341-1462), București, 1958; Laonicus Chalcocondylas, Expuneri istorice, București, 1958.

12(săptămână): Cultura bizantină și locul ei în cultura universală; dimensiuni ale culturii bizantine cu ilustrare pe domenii de creație, despre spiritul artei și înrâuririle externe exercitate de spiritualitatea Bizanțului.

Avram Andea, Sinteză de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.209-228; Nicolae Iorga, Bizanț după Bizanț, București, 1972; Louis Bréhier, Civilizația bizantină, București, 1994.

13(săptămână): Bizanțul și Țările Române: influențe și interferențe în domeniul structurilor instituțional-etatice, ecleziastice, economice și culturale.

Corina Nicolescu, Moștenirea artei bizantine în România, București, 1971; I. D. Ștefănescu, Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești, București, 1973; Răzvan Theodorescu, Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale românești (secolele X-XIV), București, 1974; Dan Gh. Teodor, Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V-XI e.n., Iași, 1981; Andrei Pippidi, Tradiția politică bizantină în Țările Române în secolele XVI-XVIII, București, 1983.

14(săptămână): Predarea lucrărilor semestriale întocmite de fiecare student și precizarea condițiilor de desfășurare a examenului.

VII. Modul de evaluare:

Activitatea studenților este evaluată prin frecvență, prin lucrările semestriale întocmite individual și prin răspunsul dat la examenul scris. Frecvența în proporție de minim 75% Nicolae Iorga, Istoria vieții bizantine, București, 1974, este condiție obligatorie pentru dreptul de a te prezenta la examen și dacă este foarte bună poate fi cotate cu 1 punct, lucrarea cu maxim 2-3 puncte și cu 5-6 puncte răspunsul scris la examen. Rezolvarea eventualelor contestații, dacă este cazul, se rezolvă printr-un examen oral suplimentar.

VIII. Detalii organizatorice:

Frecvența la curs a studenților este realizată prin înscrierea nominală a acestora pe o listă pusă în circulație; lucrările semestriale sunt alese de studenți fie dintr-o listă de titluri oferite, fie după eventuale interese și preocupări ale unora, urmând a avea o întindere de până la maxim 10 pagini și trebuind să fie prevăzute cu note infrapaginale și cu o listă bibliografică finală selectivă.

IX. Bibliografia opțională:

Doritorii și interesații de anumite probleme pot găsi o bibliografie suplimentară în Avram Andea, Sinteza de istorie bizantină, Cluj-Napoca, 2000, p.229-236 sau, la nevoie, pot solicita personal bibliografie pe un subiect special. Menționăm că bibliografia indicată ca obligatorie sau cea dată în cursul tipărit se găsește, cu mici excepții, în bibliotecile din Cluj-Napoca, eventual unele lucrări și pe Internet.